

Tiešsaistes seminārs NVO pārstāvjiem
“Sociālā andragoģija jeb kā strādāt
un mācīt pieaugušos?”
(28.04.2021)

Tiešsaistes semināra saturs

- Andragoģijas jēdziens
- Pieaugušo mācīšanās principi
- Brieduma attīstības dimensijas
- Andragoģija un identitāte
- Andragoģija un 17 pieaugušo motivācijas veidi

Andragoģijas jēdziens

Andragoģija ir zinātne, kā palīdzēt
pieaugušajiem mācīties un iegaumēt jaunu
informāciju.

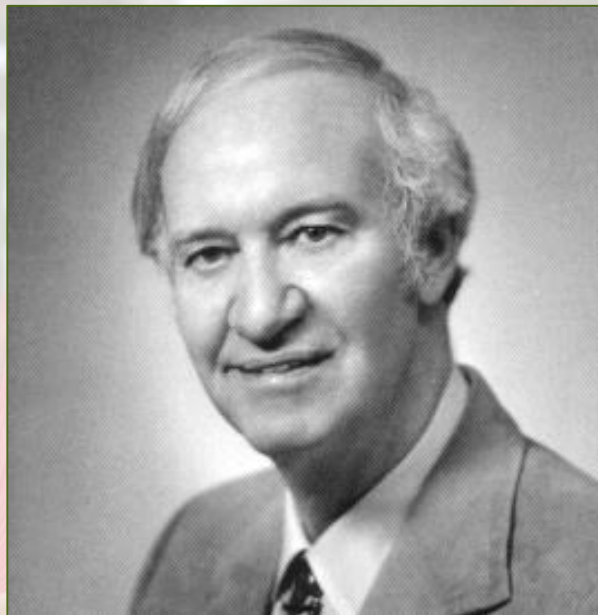
Coolie Verner (1981)

Terminu andragogija sākotnēji formulēja vācu valodas skolotājs **Alexander Kapp** 1833. gadā.

Viņš to izmantoja, lai aprakstītu Platona izglītības teorijas elementus un apzīmētu didaktisko mijiedarbību, kas izveidojas starp izglītotāju un pieaugušajiem studentiem.

Malcolm Shepherd Knowles bija amerikāņu pieaugušo pedagogs. Viņam bija būtiska ietekme humānistu mācīšanās teorijas attīstībā. ASV izplatīta problēma pieaugušo izglītībā ir pieaugušo pedagogu profesionālās pilnveides iespēju trūkums .

Eduard Christian Lindeman bija amerikāņu pedagogs, viņš uzskatīja, ka: pieaugušo orientācija uz mācīšanos ir vērsta uz dzīvi un, ka cilvēku individuālās atšķirības palielinās līdz ar vecumu.

Andragoģijas pieņemumi. Izglītojamā īpašības

- **Personiskās īpašības**

Katrs indivīds ir īpašs, tāpēc tas ir jāņem vērā, izzinot viņa kultūru, filozofiju un dzīves pieredzi.

- **Afektīvās īpašības**

Piemēram, dažādi mācīšanās stili, mijiedarbība ar otru indivīdu vai grupu, autonomija, vērtību izpausme.

Andragoģijas pieņēmumi. Kāpēc neturpina izglītoties?

Pēc Hiemstra & Sisco

- ✓ kad viņiem šķiet, ka zaudē laiku
- ✓ nejūtas ērti un droši
- ✓ pret pieaugušo neizturas kā pret nobriedušu personu
- ✓ neizveidojas cieņpilnas attiecības
- ✓ mācības uzsāka ārkārtas vajadzību vai motīvu dēļ
- ✓ nejūtas sociāli piederīgi vai netiek apstiprinātas gaidas
- ✓ informācijas apguves tempa un apjoma dēļ
- ✓ netiek uzklauskātas pieredze, ieteikumi u.tml.

Andragoģijas pieņēmumi. Izglītotāja uzdevumi

- 1) Cilvēkam nobriestot, viņa **priekšstats** pāriet no atkarīgas personības uz sevi vadošu personību;
- 2) Pieaugušajiem ir **bagāta pieredze**, kas uzkrāta, veicot ģimenes pienākumus, ar darbu saistītas darbības un iepriekšēju izglītību;
- 3) Pieaugušā gatavība mācīties ir cieši saistīta ar viņa **sociālās lomas** attīstības uzdevumiem;

Andragoģijas pieņēmumi. Izglītotāja uzdevumi

- 4) Kad cilvēks nobriest, viņš **atsaucas uz tūlītēju** zināšanu izmantošanu, nevis uz zināšanu izmantošanu nākotnē;
- 5) Pieaugušo cilvēku **motivē** iesaistīties jebkāda veida mācībās, pamatojoties uz viņa vai viņas iekšējiem, nevis ārējiem virzieniem/motivāciju;
- 6) Pieaugušajiem jāzina, **kāpēc** viņiem kaut kas jāapgūst.

Kompetences

Radošums

Koordinācija

Komunikācija

Izaicinājumi andragoģijā

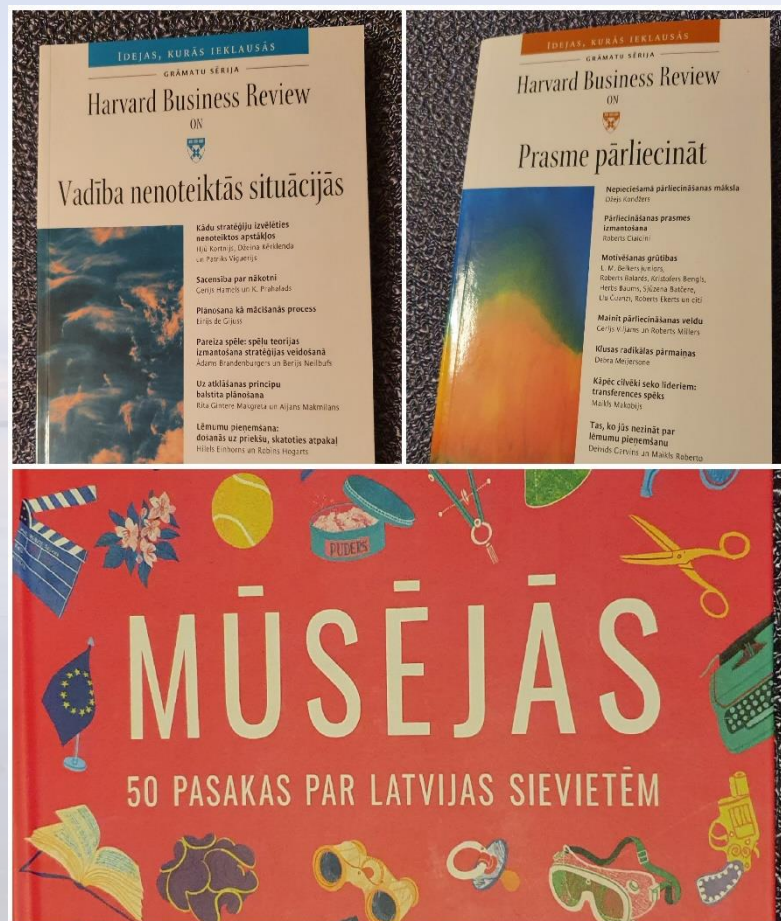
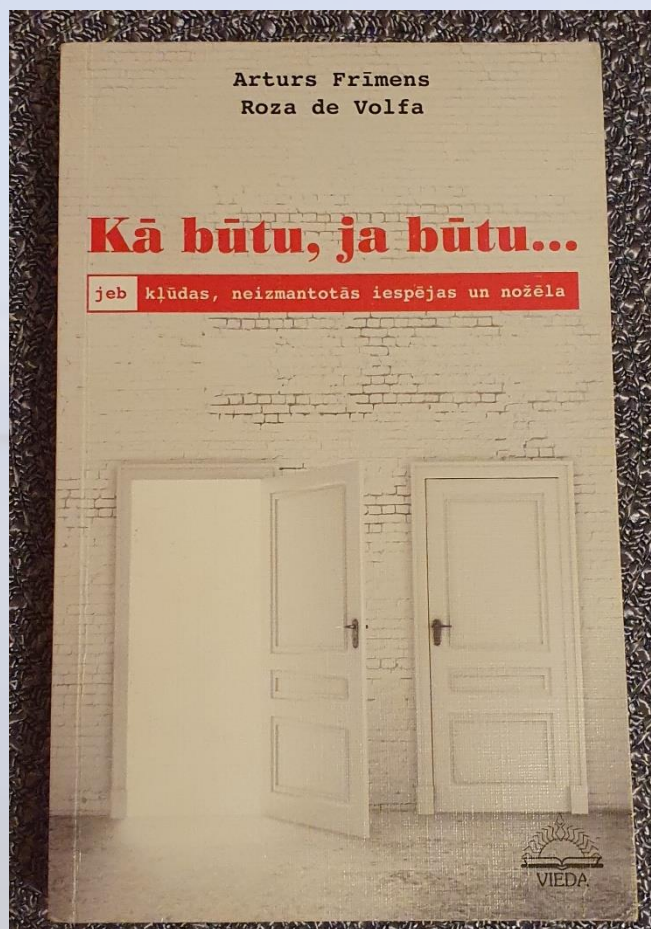
Sadarbība

Kontrole

Apņemšanās

Vīzija

Izcila lasāmviela sev un citiem

Brīvpieejas e-resursi

- <https://www.letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=3112615>
- <https://du.lv/zinatne-un-petnieciba/biblioteka/interneta-resursi/brivpieejas-e-gramatas/#S10>
- <https://www.riseba.lv/lv/par-riseba/biblioteka/katalogi-un-datu-bazes/brivpieejas-e-resursi>
- <https://www.psk.lu.lv/studentiem/biblioteka/brivpieejas-resursi>
- <https://www.biblioteka.lu.lv/resursi/laikraksti-un-zurnali-no-a-lidz-z/>
- <https://www.rsu.lv/biblioteka/resursi/brivpieejas-e-resursi>
- <https://www.liepu.lv/lv/1037/egramatu-datubazes>
- https://www.lspa.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=955&Itemid=406
- <https://egramatas.com/arhivs.html>

Pieaugušo mācīšanās principi

Ar ko mēs esam interesanti viens otram?

Pieredze (prasmes, dzīvesstāsti u.c.)

Cilvēkam nekas nešķiet patiess, iekams viņš pats to ir pieredzējis.

(Džons Kīts)

Sajūtas (emocijas, sajūtas un to izpausmes veidi u.c.)

No vieniem un tiem pašiem elementiem var uzbūvēt bērnu šūpoles un karātavas.

(Jans Čarni)

Domāšana (domāšanas kļūdas, to apzināšanās, uzskati)

Beidzot palaižot vaļā to cilvēku, kas reiz bijī, tu atklāj to cilvēku, kas esi šodien un to, par ko gribi kļūt.

(Regīna Breta)

Uzvedība (uzvedība un tās veidi, mijiedarbība u.c.)

Nevis šaubīties un vilcināties, bet rīkoties un uzdrīkstēties.

(Zenta Mauriņa)

Profilaktiskā funkcija
(sarunas, devēja loma)

Kompensācijas funkcija
(darbības, kuru rezultātā tiek kompensēti deficīti)

Koriģējošā funkcija
(emocijas un uzvedība)

Izglītotāja lomas funkcijas

Izplatīšanas funkcija
(informācija, tēls, rezultāts)

Strukturālā funkcija
(ietekme, integrācija, disciplīna)

Pedagoģiskā funkcija
(mūžizglītība, profesionālā izglītība, attīstība vai stabilitāte)

Blūma taksonomija

1. Esošās zināšanas un priekšstati

Atslēgvārdi: parādi, nosauc, atceries, atstāsti

2. Izpratne

Atslēgvārdi: salīdzini, pretstati, parādi, interpretē, izskaidro, ilustrē, apkopo, klasificē

3. Izmantošana

Atslēgvārdi: lieto, veido, izvēlies, attīsti, organizē, eksperimentē, plāno, risini, modelē

Blūma

taksonomija

4. Analīze

Atslēgvārdi: analizē, salīdzini, sakārto secībā, kategorizē, sadali, pārbaudi, secini, atklāj

5. Sintēze

Atslēgvārdi: kombinē, radi, konstruē, iztēlojies, prognozē, pieņem, diskutē, izmaini, adaptē, pārbaudi, samazini, palielini

6. Izvērtēšana

Atslēgvārdi: izvērtē, pamato, kritizē, nosaki likumsakarības, piekrīti, izsaki viedokli, lem, apstiprini, atzīmē, secini, nosaki prioritātes

3 pamatjēdzieni - izpratnei

Konstruktīvisms

- ✓ Konstruktīvisms ir kontekstualizēta pieeja (izklāsts) mācībām
- ✓ Ar konstruktīvisma palīdzību, izglītojamie iegūst dziļu izpratni, ja rīkojas ar jaunu informāciju, balstoties uz esošajām zināšanām un novēršot vecās-jaunās informācijas neatbilstības (iekšējs diskomforts)

Atklāšana

- ✓ Atklāšana kā process ir visnoderīgākā metode cēloņu-seku likumsakarību saskatīšanai un domāšanas attīstībai
- ✓ Sniegt iespēju izpausties radoši, nevēršot uzmanību uz vispārpieņemtiem standartiem un izpildījumiem

Transformatīvā mācīšanās

- ✓ Cilvēka uztveres sistēma nosaka to, kādā veidā tiek interpretēta realitāte
- ✓ Transformācija pamatlīdzeklis ir pārdomas, pēc J. Mezirow, jo refleksija ir uztveres un vērtību pārskatīšanas process

Mācīšanas un mācīšanās teorijas

Autors	Teorijas nosaukums
Karls Rodžers	Uz cilvēku vērsta pieeja
Paulo Freire	Sociālās pārmaiņas
Pēteris Jarviss	Mācīšanās procesa modelis
Dāvids Allens Kolbs	Mācīšanās cikls
Knuds Illeris	Trīs mācīšanās dimensijas
Alberts Bandura	Sociālās mācīšanās teorija

un citas teorijas

Brieduma attīstības dimensijas

Briedums

Personiska attīstība

**Izredzes jeb iespējas
Spriedumi
Cieņa**

**Autonomija
Pašpietiekamība
Lēmumi**

Ietekme uz mācīšanos

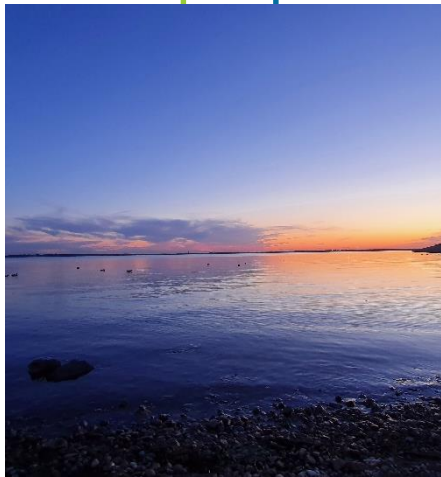
Talanti un intereses

Perspektīva attīstība

**Uzticība
Attīstība
Atbildība**

Brieduma attīstības dimensijas

(pēc M.Noulss)

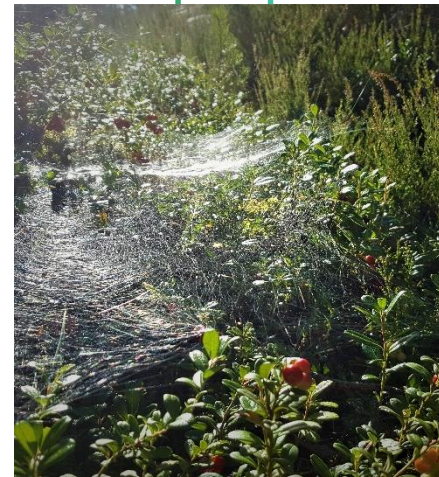
1. No atkarības uz pastāvību

Izziņas process
Informācija un «iekodēšana»
Pieaugušo ietekme
Identificēšana
Lēmumu pieņemšana

2. No pasivitātes uz aktivitāti

Patstāvīgums
Uzvedība un sekas
Atbildība un plānošana
Problēmu risināšana
Līdzdarbošanās

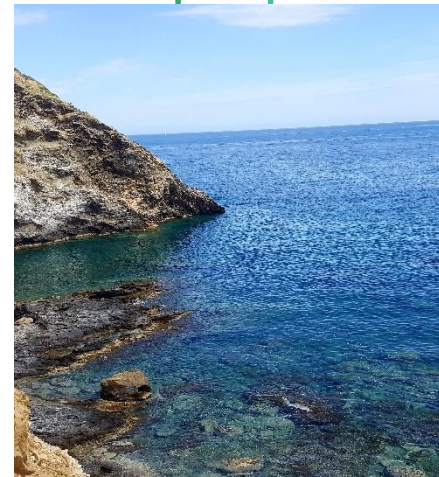
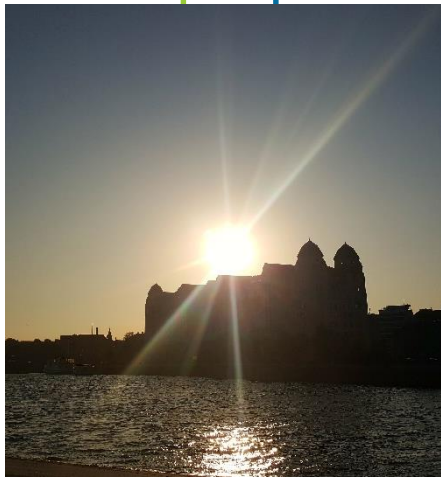

3. No subjektivitātes uz objektivitāti

No manis uz citiem
Kļūdu saskatīšana, atzīšana
No emocijām uz prātu
No viedokļa uz faktiem

Brieduma attīstības dimensijas

(pēc M.Noulss)

4. No zināšanu trūkuma uz izglītību

Pieredzes apgūšana
Interesešu daudzveidība
Adaptēšanās
Pašvērtējums
Novērtēšana, uzslavas

5. No sīkām prasmēm uz lielām prasmēm

Tendences
Pienākumi
Skaidrošana un uzlabošana
Līdzdarbošanās
Stimuli un apbalvošana

6. No mazas atbildības uz atbildību daudzās jomās

Dienas plāns un disciplīna
Regularitāte un pārvarēšana
Darbības process
Mērķis un motivācija

Brieduma attīstības dimensijas

(pēc M.Noulss)

7. No šaurām interesēm uz plašām interesēm

Interesējošie jautājumi
Atklājumi un izjūtas
Stiprās puses
Pašrealizācija un apbrīna
Vara un ietekme

8. No egoisma uz nesavtību

Egocentrisms
Narcisms
Prioritāte
Vēlmes un iespējas
Vajadzības un atbildība

9. No sevis noraidīšanas uz sevis pieņemšanu

Identificēšanās un sevis noliegšana
Sevis pieņemšana un aizsardzība
Dalīšanās pieredzē
Individualizācija

Brieduma attīstības dimensijas

(pēc M.Noulss)

10. No neskaidras identitātes uz integrētu identitāti

«Es nezinu, kas esmu un ko gribu»
Pārlicība un neatkarība
Vienatne un atbildība

11. No uzmanības uz atsevišķām daļām uz uzmanību uz principiem

Katrs objekts ir unikāls un notikums nav savstarpēji saistīts
Cēloņu un seku likumsakarības

12. No virspusējām interesēm uz dziļām interesēm

Vispārējais apkārtējo viedoklis
Izpratne
«Kur citi, tur es»
«Esmu savas jomas eksperts»

Brieduma attīstības dimensijas

(pēc M.Noulss)

13. No imitēšanas uz oriģinalitāti

«Es gribu būt kā...»
«Man ir nepieciešams...»
«Ja es nebūšu...»
«Tas nav priekš manis...»
«Es esmu...»

14. No vajadzības pēc noteiktības uz vajadzību pret dažādo

Rutīna, disciplīna, noteikumi
Emocijas
Dopamīns, serotonīns, oksitocīns,
melatonīns

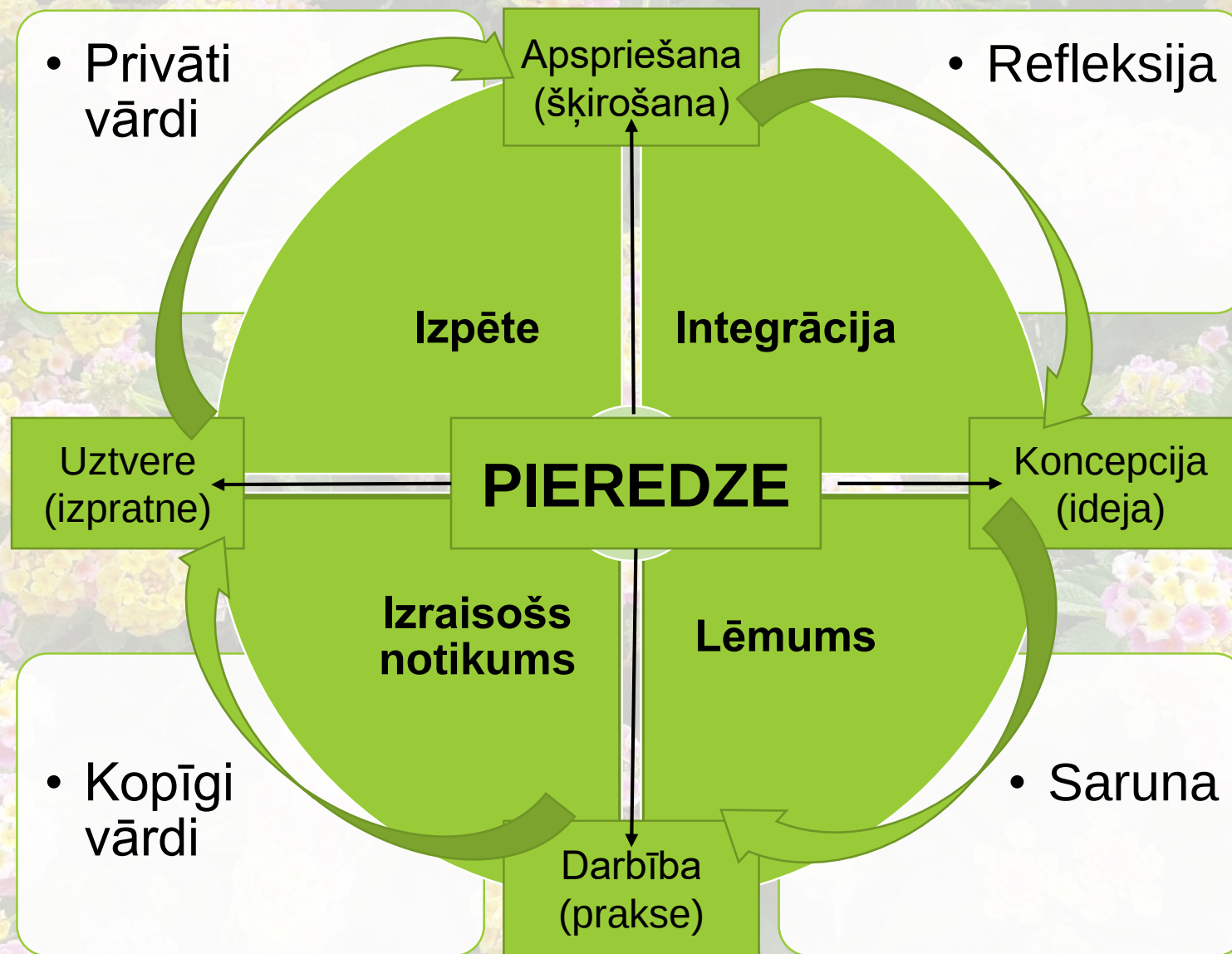
15. No impulsivitātes uz racionalitāti

«Atnācu, ieraudzīju, ieguvu»
«Atnācu, ieraudzīju, izpētīju un apsvēru
domu – kā rīkoties labāk, gudrāk,
pareizāk»

Andragoģija un identitāte

Pieredzes veidošanās

Personiskā identitāte

„Es” kategorizācijas teorija (Turner, 1987)

- 1) *augstākais līmenis* – cilvēks sevi apzinās kā daļu no cilvēces;
- 2) *vidējais līmenis* – kā konkrētas grupas dalībnieku;
- 3) *zemākais līmenis* – cilvēks sevi raksturo ar individuālajām personiskajām īpašībām.

Sociālā identitāte

Sociālās identitātes veidošanās procesā tiek izšķirti trīs posmi:

- *sociālā kategorizācija* – sociālās vides sistematizācija, izdalot tajā indivīdam nozīmīgus grupējumus;
- *sociālā identifikācija* – grupas piederības apzināšanās process;
- *sociālā identitāte* kā sociālās identifikācijas rezultāts.

Etniskā identitāte

Etniskā identitāte - cik spēcīgi indivīds ievēro vai piekrīt kultūras vērtībām, attieksmei, uzskatiem un tradīcijām, rasu izcelsmei.

<https://www.britannica.com/topic/Maori>

Reliģiskā identitāte

Reliģiskā identitāte ir cilvēka attieksmju, īpatnību un prakšu kopums, kas saistīts ar viņa paša atzītu piederību kādai reliģiskai grupai.

https://www.apgads.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/izdevumi/LU_Raksti/816/10-Nastevic-816.pdf

Subkultūras identitāte

- Sociālā identitāte ietver subkultūras, kas ir garīgo un materiālo vērtību apakšsistēma kādas kultūras ietvaros. Dažkārt tā eksistē kā pretmets sabiedrībā valdošajai kultūrai, vispārpieņemtajam.
- Subkultūra ir samērā patstāvīga garīgo un materiālo vērtību sistēma kādas kultūras ietvaros, dažkārt tā ir izveidojusies kā pretnostatījums sabiedrībā valdošajai.

Dzimumidentitāte

Viens no personības identitātes komponentiem, kas paredz daudzpusīgu identifikāciju un salīdzinājumu ar attiecīgā dzimuma pārstāvjiem, sākot ar ārējo izskatu un izturēšanos līdz rakstura īpašībām un interesēm.

<https://tezaur.lv/dzimumidentit%C4%81te>

Profesionālā identitāte

Profesionālās identitātes veidošanās
aizsākas jau studiju procesā.
Profesionālā identitāte attīstās, domājot,
rīkojoties un sajūtoties kā profesijas
pārstāvim.

Digitālā identitāte

Digitālā identitāte ir spēja veidot un pārvaldīt savu tiešsaistes identitāti un reputāciju. Tas ietver izpratni par izveidotā virtuālā tēla īstermiņa un ilgtermiņa ietekmi uz savām darbībām virtuālajā vidē.

<https://smartboard.lv/zinas/astonas-digitalas-prasmes-kas-jamaca-berniem/>

Andragoģija un 17 pieaugušo motivācijas veidi

17 motivācijas veidi

- Sagatavo informāciju atbilstoši vecuma grupai un dzīves pieredzei
- Veicini izzināšanas procesu
- Veido kopienu un integrē sociālos medijus
- Sniedz personisku ieguldījumu un stāstu
- Izaicini uz atjautības uzdevumiem, aktivitātēm
- Izmanto humoru, organizē pasākumus
- Sadali informāciju mazākos apjomos
- Lūdziet atsauksmes

17 motivācijas veidi

- Uzturiet spriedzi, neatklājiet visu procesu detalizēti
- Individualizējiet mērķus
- Mudiniet uzdot pārdomas rosinošus jautājumus
- Atļaujiet kļūdīties un gūt atziņas
- Vizualizējiet sasniegumus, idejas un grūtības
- Esiet emocionāls
- Sniedziet norādes
- Cieniet viens otru

Paldies!

Saziņai:

evija.jansone@kiberprats.lv

www.kiberprats.lv